

Йордан Йовков

Седемте

Единственият човек, който остана жив в Куручешме, беше шейсет-годишният старец хаджи Апостол. Той можа да се спаси, защото в къщи, из двора, в избите и складовете на чифлика му се намери толкова много плячка, че румънските войници, опиянени и залисани в грабежа, забравиха да потърсят стопанина. Пък дори и слугите не бяха забелязали, когато старецът влезе и се скри в пространните хамбари на чифлика.

От скривалището си старецът слушаше страшната врява из селото. Мръкваше се. Нестройната тълпа на войските, които отстъпваха, нахлу като гладна глутница вълци. Селото се превърна в същински ад. Чуваха се удари на брадви, които разбиваха врати, приклади блъскаха в прозорците и стъклата звънливо се посипваха, пронизително пицяха жени и деца. Но всичко това се удавяше в страховитата глъчка на чуждия език, странен акцент, груби и диви гласове, ту задавени от злоба, ту безсърдечно и сатанински весели. От време на време, посред остри писъци, раздаваха се изстрели. „Господи – шепнеше старецът, – убиват!“

Изведнъж селото сякаш внезапно се изпразни и утихна. Цялата глъчка се изнесе по-далеч и се сбра на източния край. Тая глъчка беше сега по-ниска и по-задавена, но още многогласна и широка, някакъв безутешен и конвулсивен плач. Едновременно с това блесна ослепително сияние. Пламнаха големите сапльци на чифлика. През разтрозите на дъсчените стени старецът виждаше сега всичко. Вън от селото, из пътя покрай вятърната мелница, се движеше голямо множество хора. Белееха се забрадките на жени, подтичваха деца, гологлави и снажни селяни крачеха близо един до друг, сурови и мрачни. Сиянието на пожара в тая минута огряваше само тая пъстра тълпа, а гъстия кордон на конвойните войници оставаше по-назад и върху светлия фон се отсичаха черни и фантастични силуети, над които ярко блещяха ножовете. Множеството скоро премина през ивицата на сиянието и се изгуби, подобно на стадо, гонено от камшици. Огряната поляна до вятърната мелница опустя. Небето над нея беше съвсем черно и, като кървав сняг, пилееха се и танцуваха там искри от пожара.

Нощта се стори на стареца безкрайна, сякаш никога нямаше да се съмне. Като че нищо не беше се случило – и тая нощ, както всякога, пропяха петли. Само паузите между тях бяха болезнено дълги. Най-после се развидели и старецът излезе навън. Синкав дим се носеше, като гъста и тежка мъгла. Старецът мина през двора, дори и не погледна разхвърляната и изпочупена покъщнина и излезе на улицата. Нямаше жива душа. Насреща беше кръчмата на Гена и там лежаха двама души. Ковачът Йордан лежеше на очите си, а кръчмарят беше приседнал, опрян на

стената, едната му ръка върху стълбите. Старецът се приближи и видя кръвта. Те бяха убити. Но какво лице имаше кръчмарят! Посред черната голяма брада устните се усмихваха, челото спокойно, очите гледаха вдъхновено и благо. Едвам вчера той беше му казал: „Дядо хаджи, помни ми думата – утре нашите са тука!“ Лицето му и тогава имаше същото това изражение. И смъртта дори не е могла да заличи сладката радост на тая надежда.

Старецът не можа да издържи това зрелище и се отстри. Улиците бяха пусти, пепелта издълбана от хиляди стъпки; от къщите, като кухи-те очи на скелет, гледаха разбитите прозорци и врати. Това беше не село, а пространна гробница и сам старецът бродеше из нея, като мъртвец, излязъл от гроба. Той беше почти в несвяст. Но имаше още нещо, което не оставяше да се потъмни съвсем съзнанието му, нещо, което го свързваше още с действителността. Той се вираше с отслабналите си очи и гледаше на юг. „Господи – говореше си той, – защо още не идат? Защо се бавят?“ Но пътя откъм Добрич си оставеше безлюден и пуст. Отчаяние, страх и смъртна болка обзеха стареца. И за пръв път у него се покрусил и разколеба тая голяма вяра, която крепеше старините му. „Няма ги! Няма ги!“ – говореше си той, като се връщаше към чифлика.

Изведнъж откъм източната страна на селото изцвили кон, след него – и други. Чу се и някакъв вик. Старецът забърза да се прибере, но не можа да надвие любопитството си и тръгна да види какво има. Предпазливо, като вървеше близо до високите плетища, той стигна до най-крайната къща, прилепи се до стената и надникна. Това, което видя, поразил го и го смая: на поляната до вятърната мелница имаше войници. Цял ескадрон все черни коне. Войниците бяха слезли, дългите пики бяха забучени в земята и високо стърчаха над седлата. Черните фуражки и черните мундири показваха, че войниците са румънци. Те стояха вкуп и от тая голяма маса хора и коне, в която преобладаваше само черния цвят, идеше нещо зловещо и мрачно.

Старецът се повърна към чифлика. Погледът му беше впит в земята, лицето – съсредоточено и строго – това наглед безстрастно изражение у старите хора, което крие и голяма горест. Беше късно вече и последната надежда изчезваше.

– Хей! Стой там! – извика троснатото някой.

Старецът подигна очи: на десет крачки от него стояха седем души конници. Българи! Тия лица и тия униформи, които се явяваха само в сънищата му, бяха пред него. Някакъв тежък камък притисна гърдите му и задави гласа му.

– Ела тук де! – повтори конникът, който стоеше пред другите. – Български не разбираш ли? Какъв си?

– Българин съм бе, момчета, българин съм – зашепна старецът. – Ох, добре дошли! Слушайте... тук... ей тук...

– Какво има?

– Румънци.

– Румънци! Къде?

– Ей там. Сто души има и повече. Много са, синко. Върнете се, додето не са ви видели. Бягайте ви казвам!

Конете спокойно протягаха шиите си. От юздечките капеше по земята бяла пяна. Подофицерът се засмя. Старецът се смая, като видя, че и другите войници се усмихvat.

– Хубава работа – подзе подофицерът, – ще бягаме! Как тъй ще бягаме! Я ела ни заведи там!

– Недейте, много са!

– Върви, върви! Посочи ни ги где са!

– Аз не мога – каза старецът. – Нали ме виждаш? Ама ако искате – там са те. До самата мелница.

– До оная мелница?

– Там на поляната са.

Подофицерът за минутка се загледа по тази посока. После бутна коня си и запрепуска към края на селото. Шестте конника го последваха. Старецът ги следеше учуден и смаян. На едно място той видя, че слязоха от конете, оставиха ги да ги държи един, а другите бързо снеха карабините си и като се снишаваха и навеждаха, затекоха се през един двор към плета, откъдето се виждаше поляната. Старецът не можеше да се удържи и се затече към къщата, отдето беше гледал по-рано. Припукаха пушки – бърза и честа стрелба. Старецът не вярваше очите си. Спокойната и черна маса до мелницата изведнъж трепна, хора и коне се объркаха, чу се продължителен шум и звън на желязо, всеки бързаше да се намери на седлото, изправените пики една след друга се отскубнаха от земята и в няколко секунди само, като се разсипа в голяма дъга, ескадронът летеше из полето. На поляната до вятърната мелница се чернееха четири трупа и четири коня тичаха без ездачи настрана подир ескадрона. Старецът не беше успял да види кога седемте войника бяха се качили на конете си, но те препускаха сега вън от селото и спряха до мелницата. Сред облаци от прах ескадронът преваляше оттатък хълма. Това беше някакво чудо, което старецът още не можеше да повярва.

Той се върна на мегдана и насреща му идеха седемте конници.

Подофицерът отдалеч весело и дяволито се усмихваше.

– Как е бе, дядо? Да бягаме, а? Видя ли кой бяга?

Старецът се хвана с две ръце за челото.

– Бре, момчета – радостно завика той, – как можахте! Толкоз сган! Господ да ги убие! Какво беше снощи – на, жива душа няма.

И старецът развълнувано започна да разказва за страшната участ на селото. Но войниците бързаха. Подофицерът попита кой е пътят за село Настръдън. Той каза на старецът, че трябва да отидат там, а тук скоро ще дойдат наши войски.

– Защо бързате? – каза старецът. – Почакайте. Ще видя да намеря малко хляб. Почакайте.

И старецът бързо се затече към чифлика. Там намери хляба, който беше запазил за себе си, прегледа цял сноп банкноти и с някаква недоволна гримаса, като че му се виждаха малко, взе ги и ги тури в джеба си. И бързо, колкото старините му позволяваха, повърна се назад.

Навън нямаше вече никой. Войниците препускаха по пътя, който беше им посочил. Старецът се затече след тях.

– Чакайте бе, момчета! – викаше той. – Момчета! Момчета!

Никой не го чуваше. Войниците бързо се отдалечаваха. Тогава, уморен и обиден, старецът се спря и заплака. Ужасът, който беше преживял през нощта, и голямата радост след това, и невъзможността да се порадва и да се отплати на тия добри момчета – всичко това беше не по силите му вече. И скръб, и тържество, и наивна детска радост имаше в тия сълзи.

Изведнъж той се изправи. Близо до селото идеше из пътя дълга и черна колона. Ето ги, идат вече! Старецът подигна хляба и в тая минута към него той изпита тая почти религиозна почит, която е в душата на всеки истински работник на земята. Той сне шапката си, взе хляба хоризонтално, както носят парастасите към черквата, и с още неизсъхнали сълзи на лицето си тръгна към войските, които идеха.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Иван Иванов или Елина Мирчева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том първи, „Български писател“,
С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7960>]